

פרוטוקול מס' 31/5

מישיבת ועדת הכלכלה

שהתקיימה ביום ג', ט"ז באב תשי"ג - 28.7.1953

(בשעה 11.00)

חברי הוועדה:

נוכחו:

- א. כהן - היו"ר
- ב. אבניאל
- זוסמן
- ס. חזני
- ש. לביא
- ע. סימון
- ש. פרלשטיין
- ס. קסיס

מזכירים:

- פ. ברנשטיין - שר המסחר והתעשייה
- ה' ליכטנשטיין (נציגי משרד המסחר והתעשייה)
- ה' רוזנר
- ה' אדלר
- ה' קיטרון (נציגי משרד המספטים)
- ה' נגבי

חסרו:

- י. אורי
- ש. בז'דנו
- ס. כנסוב
- ס. וילנר
- ד. ליבשיץ
- י. נצני
- ר. פלדמן

סדר-היום:

- א) המסך הדיון בבעיית יבוא מוצרים מוגברים מחו"ל - שמיעת אינפורמציה משר המסחר והתעשייה.
- ב) חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת זעה) מס' 5, תשי"ג-1953.
- ג) חוק לתיקון פקודת הטבק, תשי"ג-1953.

א. המשך הדיון בכעית יבוא מוצרים מוגמרים מחו"ל:

היו"ר א. כהן:

פותח את הישיבה.

אני מציע שנשמע קודם את דברי-ההסבר של שר המסחר והתעשייה.

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: במידה שקיימת בעיה עקרונית, היא

יכולה להיות רק בזה אם הממשלה

צריכה להשתמש בשיטה של סחן רשיונות יבוא בכדי למנוע התחרות של מוצרי חוץ ומוצרי תעשייה המיוצרים בארץ. לעת עתה אנו מספלים רק במוצרי תעשייה, אם כי להלכה השטח הוא יותר רחב. השאלה אם אנו אינה כל-כך פשוטה, אבל קו הממשלה היה וכוסיף להיות - למנוע התחרות כזאת, על כל פנים, אם ההפרש בין המחירים אינו כה גדול שהיבוא נראה כטוב. חיות וזה למעלה משנתיים בחינת המחיר בין כך וכך קשה, מפני שהתנודות הגדולות בשערים מונעות למעשה קביעה ברורה של המחירים, הממשלה באופן כללי קיבלה את העמדה שבאופן פרינציפיוני צריך למנוע יבוא של מוצרי תעשייה המיוצרים בארץ ע"י התעשייה המקומית. זוהי הגישה הפרינציפיונית.

כמו הרבה עקרונות, גם העיקרון הזה

אינו בשטר במידה מספקת, והשאלה שהועדה עומדת בפניה - וגם הממשלה - היא מדוע היו פרצות לא מעטות, סניין הן נכעו וכיצד אפשר לסתום אותן. במידה שיכולתי לכדוק את המקורות לפרצות האלו הם שונים, ראשית-כל, במשך זמן רב היה קיים סידור שהסוכנות היהודית נהנתה מרשיונות יבוא כוללים, והיא השתמשה ברשיונות כאלה, בכדי להביא סחורות לשם העברת כסף מארצות שאינן מרשות להוציא כסף, אלא רק בסחורות ורק בסחורות שהן קובעות, והדוגמה הבולטת ביותר היא אפר'קה הדרומית. ישנה דוגמה מאלפת מאוד מהתקופה האחרונה, דוגמה שהסעירה את הרוחות לא מעט - יבוא הרזיבה אמנם אינו חוטב שבאמת התגשם החוצאה השלילית שבת-החרושת לריבה בארץ חוששים מאיטפורט זה, אבל אני מביא זאת כאחת הדוגמאות. היו מקרים כאלה גם עם ארגנטינה. הסוכנות היהודית הביאה סחורות מחו"ל גם בכדי לפצוא פיצוי לשער הנמוך שהאוצר נותן לכספים במטבע זר שהיא מכניסה, וגם זה גרם ליבוא של מוצרי תעשייה.

המקור השני היה בעובדה שמרכזו ההטקעות

הסכים במקרים לא מעטים, כי אלה שהקימו פה מפעלים מאושרים הורשו לסמן את ההוצאות בלירות ע"י הבאת סחורות שמכרו בשוק המקומי. נדמה לי, שזו היתה אחת הפרצות הגדולות.

המקור השלישי הוא בעובדה שמתן הרשיונות

אינו מרוכז ושטספר משרדים רשמיים לתת רשיונות יבוא. גם זה גרם במקרים מסויימים להבאת מוצרים מוגמרים אשר מייצרים גם בארץ.

אומרים לי - ולא בדקתי זאת - שגם

משרד הנסחון מסעמים תקציביים לא פעם הביא סחורות כאלו מחו"ל מפני ההכדול הגדול במחיר ומפני שמשרד הנסחון כמו כל המשרדים - אבל אצלו העניין לעתים יותר - צריך לספק את הדרישות במסגרת התקציב שכטובן תמיד קטן מדי.

עד כאן המקורות כפי שיכולתי לברוק אותם. חוץ מזה, וזה אולי הצעד החסור ביותר, קרה לא פעם - ושוב איני רוצה לקבוע את המסדים - שהגיעו סחורות בלי כל רישיון ייבוא, אמנם לא מוצרים מוגמרים בלבד, אבל גם כאלה. אנו דנים עכשיו בשאלה כיצד לסחום את הפרצות האלו. נדמה לי שהייבוא במחצית השנה האחרונה נבע מרשיונות או חוסר-רשיונות בתקופה הקודמת ולעת-עתה אנו במירה גדולה היורשים של מה שהיה, אבל זה אולי לא חשוב לוועדה.

את הפרצות שמניתי אפשר לסחום ב-3 דרכים, מה שנוגע לסוכנות היהודית, אנו ביטלנו לגביה את הרשיונות הכוללים, אשר למרכז ההשקעות, הענין בינתיים בערך נסתיים - לא הוספנו לתת את האפשרות להביא סחורות בכדי לממן את ההוצאות. מה שנוגע לייבוא ללא רשיונות, אנו נכנסים גם לשתרון בעיה זו. כמובן, שצריך למנוע זאת, גם ועדת המטבע קבעה בהמלצותיה שצריך למנוע בכל מחיר ייבוא ללא רישיון.

השאלה השלישית היא אולי הקשה מכולן.

מסרדים במשלתיים נוהגים לעמוד על הסמכויות שלהם ועל הפרטסיון שלהם. דבר הגיוני היה לרכז במשרד אחד את כחן הרשיונות לייבוא, ובאופן אדמיניסטרטיבי איני רואה שום קושי בזה.

ועכשיו - אני מבקש את היו"ר לתת

למר ליכטנשטיין את האפשרות למסור לוועדה יותר פרטים על הסחורות שהובאו, לפי רשיונות או ללא-רשיונות.

ה' ליכטנשטיין: אינני יודע בדיוק איזה פרטים מעונינת הועדה לקבל.

היו"ר א. כהן: אני מציע שחברי הועדה יציגו שאלות.

ב. אבניאל: (1) אני מעוניין לדעת באיזה סכומים, לפי הערך במטבע חוץ, הובאו בשנתיים האחרונות סחורות מוגמרות, ובאיזה ענפים? אם אין לך את הפרטים כרגע, אני מבקש מאנש לקבלם באחת הישיבות הבאות.

(2) האם נכון הדבר שניחנו רשיונות להביא סחורות ש תפטרות בשטחים מסויימים, היות והחומר הגלמי של הסחורות הללו עולה במטבע חוץ יותר מאשר כל הסחורה המוגמרת. מה הם המקרים האלה?

(3) בין היתר אמר השר, כי כארצות סטוייטוח אי-אפשר להוציא כספים ולכן ניתנה האפשרות להביאם בתורת סחורות, והוא הביא את הדוגמה של אפריקה הדרומית, אני מעוניין מאוד לדעת: האם באפריקה הדרומית או באפריקה הדרומית בדיקה הממשלה אם נאכה אי-אפשר היה להביא כספים ריבה, למשל, דברים יותר חיוניים שאין מייצרים בארץ?

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: אני חושב שאני יכול כבר לענות: כן, הדבר נבדק, אנו הצענו להביא חמרי גלם או מזון בלתי מעובד, וכנראה שהממשלה הדרום-אפריקאית סירבה לתת רשיונות.

ב. אבניאל: אל נא יתרעם עלי כבוד השר, אם אניך לו שחברי משלחח התאחדות בעלי התעשייה הודיעו לנו את ההיפך הגמור, ונש להם על כך הוכחות בכתב.

28.7.53

4) האם היו מקרים ואיזה הם המקרים שהממשלה סירבה לתת רשיונות ייבוא למוצרים סוגמרים וככל-זאת הם הובאו ואח"כ באיזו צורה חדרו לשוק המקומי, אני מעוניין לדעת באיזו צורה הם חדרו לשוק המקומי.

5) חכעתי אה העקרונות ואת הרצאחו המרוכזות של שר המסחר והתעשייה, אבל אני מעוניין לדעת באופן מעשי כיצד אתם עוברים כרגע להסדיר את הבעיה הזאת.

6) האם נמצאים בידיכם סטפרים או ידיעה כל שהיא כמה רשיונות שהוצאו בעבר ושעדיין לא נוצלו נמצאים בידי המוסדות הנכבדים, כגון: הסוכנות, טגבית ההסתדרות בארצות הברית, עליית הנוער וכו', למה הרשיונות ומה אתם מתכוונים לעשות לגביהם בעתיד?

7) לגבי דברי השר בדבר הגופים הרבים הרשמיים להוציא רשיונות ייבוא, הייתי מעוניין לדעת יותר פרטים בנוקדה זו.

ד. שייטמן:
אני מבקש לדעת איזה רשיונות ייבוא למוצרים סוגמרים הוצאו מה-1 בינואר 1953 לסוכנות, מרכז ההסקעות, ייבואנים פרטיים.

ש. לבניא:
האם ישנו פיקוח על כך שלא-ייבואו ארצה סחורות בלתי חיוניות?

ס. חזני:
1) האם אנף האספקה של משרד הנסחון כפוף לכל ההוראות והסידורים בקשר לייבוא סחורות סוגמרות המיוצרות בארץ?

2) האם ההזמנות של חברת השילומים נבדקות לאור ההנחה שאין להביא סחורות סוגמרות המיוצרות בארץ?

ש. פרלשטיין:
האם לא חושבת הממשלה או משרד המסחר והתעשייה, כי הגיע הזמן להקפיא את כל הרשיונות שלא נוצלו עד כה?

היו"ר א. כהן:
1) מה מדיניות הממשלה לגבי טקרה של בית חרושת היכול לייצר בארץ חוצרת מסויימת, אבל אין לו חומר הגלם מפני שלא הוקצב לו המטבע הדרוש, וישנה אפשרות של ייבוא המוצר הזה, האם במקרה זה תסרב הממשלה לקבל את המוצר הסוגמר?

2) האם ייבוא הריבה מחייב סיד צמצום הפעלים הקיימים, או שייבוא הריבה נוסף למה שמיצרים בארץ יכול להסתדר ע"י רגולציה מסויימת של הסיווק.

3) האם זה נכון שהריבה הטקומית גרועה מאוד בהשוואה לריבה הדרום אפריקאית?

ה' ליכטנשטיין:

לפני שאענה על השאלות, ברצוני להזכיר עוד קטיגוריה אחת של יבוא, הסוגע או נתחרה או עלול להתחרות בתוצרת הארץ. אלה הם כל סיני מקרים מיוחדים: סוציאליים, עולים, הצלת רכוש וכדומה. בזמן האחרון דוקא הסוג הזה מהווה אולי את הקטיגוריה החשובה ביותר, מפני שעל יתר הדברים אנחנו לאט לאט מתגברים. המקרים הבודדים הללו של יהודי זה או אחר שאינו יכול להציל את רכושו אלא ע"י יבוא, מקרים אלה מהווים בעיה יום-יומית המעמידה אותנו בפני השאלה: האם אנו צריכים לנקוט בקו חזק מאוד ולפעכים גם אכזרי ולאפשר כל יבוא מחודות כאלו, או לקבל טענת האנשים האומרים, שחובת הצלת הרכוש, שיקולים הומניטריים וכו' שווים לפעמים לשיקולים אחרים. זו בעצם הבעיה הקשה המסרירה אותנו בעיקר בזמן האחרון, מאז שיחרר הצנזורה צומצמו. למשל, יש לנו עכשיו מקרה של יהודי שלאחר סאמצים גדולים ומספטים בגרמניה המזרחית קיבל איזה סכום כסף, והוא טוען שביח המספס הגרמני העביר את הכסף לבנק והכנס, כלי ידעתו, זיכה בכסף הזה את חסכונו בשני מפעלים למרצפות חרטינה, בכדי להכריח אותו ע"כ להוציא את הכסף בצורת חרטינה, מצרך שהמטלה המזרח-גרמנית מעונינת לייצא.

הגש של פעולתנו בקשר לבעיה הזאת

כבר נשתנה, ולכן איני חושב שאחם מעונינים עכשיו במספרים טלפני שנתיים, פעם היתה עמדת הממשלה לא להקציב מסבס למוצרים שאפשר לייצאם בארץ. קודם כל, מתוך חובת הגנה על התוצרת המקומית, ושנית - מפני שברוב המקרים זה כרוך בבזבוז מסבס, מפני שחוץ מהמקרים היוצאים מן הכלל ייצור מקומי חוסך מסבס. העיקרון שלא להקציב מסבס למוצרים שאפשר לייצאם בארץ, החיחסו ביתר ליברליות למקרים של סתנות, תרומות, הצלת-רכוש וכו', ולכן אם ניקח את הסטטיסטיקה של השנים האחרונות, נראה מספרים עצומים לגבי מחודות מסוג זה. ב-6 החדשים האחרונים אנו מקפידים ב-7 עינים גם על מקרים אלה, לרגלי האבטלה ולרגלי הקשיים של התעשייה המקומית לשווק את התוצרת שלה, הדגש עבר עכשיו לצד זה של הבעיה, גם במקרים של נתנוה או הצלת רכוש, אנו אומרים לייבואנים להביא חמרי גלם במקום מוצרים פוגמרים.

אשר לבקשתו של חבר-הועדה אבניאל

לקבל מספרים על הייבוא במסך השנתיים האחרונות, ישנם בידי המספרים על 6 החדשים האחרונים, אך אוכל להשיג גם את החומר שבבוקס ע"י חבר-הועדה אבניאל.

אשר למקרים שהחומר הגלמי עולה

במסבס חוץ יותר מאשר הטחורה המגמרת - על כך יענה טר רוזנר.

ה' רוזנר:

זוהי בעיה די מסובכת, אבל ידוע לי שמבחינה כמותית היא מהווה רק

חלק קטן מהטענות שהושמעו כאן או תישמענה בעתיד. אני יכול רק לציין מקרה אשר יהפוך את הקערה, מקרה אשר יחן אילוסטרציה על הכלל. ישנו בית-חרושת אחד ויחיד בארץ אשר מייצר סוללות יבשות, והוא כמובן עשיר בקשר הדוק עם משרד הבטחון אשר מעוניין בייצור מקומי של סוללות למכשירי קשר. כל בתי החרושת באמריקה ובארצות אחרות, המייצרים את אותן הסוללות, מקבלים את חומר הגלם לחעשית סוללות במחיר נמוך בהרבה מהרגיל, כיוון שהם קשורים בקרטל עולמי לחמרי הגלם הדרושים לסוללות. מכיון שארצנו אינה חברה בקרטל זה, עולה לנו חומר הגלם לייצור הסוללות יותר מאשר עולה סוללה מוכנה אילו היינו קונים אותה באחד מבתי-החרושת הגדולים באמריקה, אבל אין לנו ברירה, כי אנו עושים מבחינת צרכי הבטחון בדרך כלל, אין נוחנים רשיונות ייבוא לחמרי גלם העולים יותר מהמחורה המגמרת בחו"ל. בעיה כזאת יענה רק לגבי מוצרים שחומר הגלמי לייצורם נקנה בקרטל עולמי ובמקרה של עודפים.

28.7.53

ה' יו"ר א. כהן:

האם אין גם בארץ מקרים של כחיר
ספולטיבי?

ה' רוזנר:

אם כוונת השאלה היחה שאצלנו המוצר
עולה פי כמה מהמוצר המוגמר בחו"ל,
על כך כבר ענה אדוני השר. אנחנו מקטרים עכשיו את משרדנו עם שלושה
המשרדים הכלכליים האחרים אשר כביאים חמרים מוגמרים בחו"ל - משרד
התחבורה, משרד החקלאות ומשרד הנריאות - ומנסים לבוא איתם לידי
הסכם שהם יחננו לנו תקציב לחמרי גלם, אנחנו נקנה את חמרי הגלם
והם ייצרו את המוצרים כאן. אפשר לאמר, שמוצרי התחבורה עולים בארץ
בערך 5-5 1/2 לירות הדולר, באופן מיוחד חלקי-הילוף, וגם כאן נשאלת
השאלה אם צריך לתמוך בכתי חרוטת אלה.

ה' ליכטנשטיין:

בדרך כלל, החופעה שחומר גלם יקר יותר
מהמוצר המגמר היא יוצאת כן הכלל,
כסובן, שבדרך-כלל לא נפתח העשיות כאלו המוציאות על חמרי גלם יותר
משאפשר לחסוך על המצרך המוגמר עם הסתייגות אחת: אם המצב הזה נובע
מאיזו סיטה זמנית של דמפינג, או בכל-זאת נמטיך לחסוך בהעשיה
המקומית.

ה' רוזנר:

ישנה ענף סיכה כדוע מחיר חמרי הגלם
גבוה יותר מהמוצר המוגמר - מחירי

ההובלה אצלנו גבוהים מאוד.

ה' ליכטנשטיין:

אשר לכספי הקרנות, כסובן שאנו מסתדלים
להספיע על המוסדות האלה להביא חמרי-
גלם, אך בענין זה יש לנו אתם מלחמה קשה. בדרך כלל הם טוענים, שהמוצרים
המוגמרים נתקבלו במחנה וכדומה. נשכח מאוד אם החזקו את ידינו בדבר
הזה, כי גם אנו טוענים מאוד למנוע בעד הדבר הזה.

ה' יו"ר א. כהן:

באיזו מידה פוגעים המוצרים האלה
בייצור המקומי?

ה' ליכטנשטיין:

הואיל והיום כמעט בכל המצרים - אולי
פרט לאחרים - התעשיה נתקשה בשיווקם,
הרי כל ייבוא של סחורה מוגמרת פוגע באיזה אופן שהוא, בהעשיות אחרות
יותר, בהעשיות אחרות פחות, אבל הפגיעה ישנה.

נשאלה שאלה על המקרים שהממשלה סירבה
לחת רשיונות ייבוא ובכל-זאת הם הזנאו. לצערי, אני צריך להגיד שמקרים
כאלה ישנם, ביחוד אצל המוסדות, אפילו אצל הטוכנות - ואז אין לנו
במידה אלא לשחרר את הסחורות. זוהי תופעה יוזיזמית, ששסתפים בה
המוסדות המוכוברים ביותר.

עכשיו השאלה - איך אנו חוטבים להסדיר
את הענין. מחוץ למשרדנו, ישנן עוד 12 רשויות המוסמכות להוציא
רשיונות ייבוא. כמעט כל משרד כמסלתי לקח לעצמו את הסמכויות האלו
ומשתמש בהן אפילו לגבי מוצרים שאינם נמצאים במסכותו. לפעמים הדבר
נבוסס גם על אי-הבנה. אנחנו נסינו להסדיר את הענין הזה עי"כ שכל
רשיונות הייבוא למוצרים תעשייתיים ירוכזו במשרדנו, אשר יוציא אותם
גם בטביל משרדים אחרים. ביצוע השידור הזה ברוך בכמה קשיים. בכדי
שכל זאת נסדיר כינחית את הענין, אפילו לא בצורה מושלמת כי אם
בצורה זמנית, אנחנו מבררים את האפשרות לקבוע את צנאר הנקבוק במשרד
האוצר, מפני שכל רשיון-ייבוא ממילא מוכרח לעבור את אישור המחלקה
של מסנע חוץ שליד משרד האוצר.

שר המסחר והתעשייה כבר הזכיר, כי מרכז ההשקעות הפסיק לתת למשעלים מאשרים את האפשרות להביא סחורות מוגדרות לצרכי מיסון הוצאותיהם, נוסף לכך, מרכז ההשקעות מעביר עכשיו כל בקשה לרשיון-ייבוא לרשות המוסמכת במשרדנו, אשר בודקת אותה מנקודת-מבט של הגנה על חוצרת הארץ, אני חושב כי במשרדנו העניינים עכשיו פחות או יותר מסודרים, אנחנו נחקלים עדיין רק בקשיים של המקרים ההומניטריים, הסוציאליים וכו'.

נחבשנו למטור מספרים על רשיונות ייבוא

למוסדות שהוצאו בעבר ושעודם בתוקפם, אין לי כרגע המספרים האלה, אני רק יכול להגיד בצורה כללית כי לפני שנה, בערך, הפסקנו להוציא רשיונות ייבוא כוללים או כלליים, הן לסוכנות והן לפירמות גדולות שבעבר בהן מפרכילגיות אלו, ב-8-6 החדשים האחרונים לא הוצאנו עוד רשיונות ייבוא כלליים, לעומת זאת, גם לא ביטלנו ולא יכולנו לבטל את הרשיונות הייבוא שהוצאו לפני-כן, איני חושב שיסגנו כיום רשיונות ייבוא כלליים בסכומים גדולים, הדבר הזה נגמר פחות או יותר וחדשים אין מוציאים.

על הרשיונות המוסמכות להוציא רשיונות ייבוא כבר עניתי, חוץ ממשרד מסחר ותעשייה, ישנן עוד 11-12 רשויות כאלו.

חבר-הכנסת זוסמן שאל, אינה רשיונות

ייבוא ניתנו החל כה-1 בינואר 1953 לסוכנות ולמוסדות אחרים, את החומר בענין זה אספור לוועדה אחר-כך.

חבר-הכנסת לביא שאל, אם מקפידים גם

על העיקרון שלא להביא סחורות בלתי חיוניות, בדרך-כלל שטחנו היא כזאת: אם הייבוא כרוך בהוצאת מטבע זר, לא רק שלא נותנים להביא מצרכים בלתי-חיוניים, לא נותנים להביא אפילו מצרכים חיוניים, מכיון שאין לנו מטבע זר בכמות ספיקה, אני יכול להגיד בוודאות בטובה, כי כל בקשה להוצאת מטבע נבדקת בקפדנות רבה, (ש. פרלשטיין: אבל החנויות מלאות סחורות כאלו!) לגבי סוגי ייבוא אחרים, כמו: מתנות, עזבוניות, רכוש-עולים וכו', אנחנו משתדלים שלא יובאו מצרכים שיפגעו בחוצרת הארץ, אם מביאים מוצרים שאינם פוגעים בחוצרת הארץ, בדרך כלל הקריטריון אינו חמור כל כך, (ש. לביא: אבל זה פוגע בייצור המקומי אם לא נאופן ישיר, הרי בעקיפין.) נכון, והבאנו בחשבון גם את הדבר הזה, ישנם כמה מוצרים, כמו דברי אמנות, שאין להם קשר לדברים המיוצרים בארץ ושאין גם תחליף להם, גם האוצר מביט לפעמים על ייבוא זה בעין יפה, כיון שהוא גובה מסוברים אלה כס-סחורות.

חבר-הכנסת חוני שאל על משרד הכסחון.

על כך כבר ענה השר, משרד הכסחון אינו כפוף להוראותינו, הוא לפעמים מתייעץ איתנו.

בנוגע לשילומים, יש לנו הטרר שבכלל

חברת השילומים אינה מוציאה רשיונות ייבוא, כי אם מביאה לפי רשיונות של המשרדים או רשות מוסמכת אחרת.

חבר-הכנסת פרלשטיין שאל, אם אי-אפשר

להקפיא את הרשיונות שניתנו בעבר, איני יכול לענות על כך.

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: אני אענה.

ה' ליכטנשטיין:

יו"ר הועדה שאל, מה הכוונה במקרה שלבית-החרושת אין חמרי גלם, ומצד-שני מציעים סחורה מוגדרת ללא הקצבה מחבט. זהו באמת המקרה של הריבה מדרום-אפריקה.

28.7.53

אנשי חטיבת המזון סוענים כי בזמן שהזמינו את הריבה היו להם קשיים בהשגת סוכר לייצור המקומי, ומאידך הציעו להם ריבה מוכנה מדרום אפריקה ללא הקצבת מטבע, והם היו נאלצים לקחת אותה. אין ספק, שבדבר הזה פוגע בייצור המקומי, במשהו זה בכל-זאת מסטין את הדרישה בארץ. השאלה היא אם במקרה הזה צריך לעמוד על העיקרון, או לא צריך לעמוד על העיקרון. הייתי מנקש את השר לענות על שאלה זו, כי זוהי שאלה קשה. כטובן, צריך לנסות למרות הכל להפוך את התמונה לכסף כדי לקנות בו חטרי גלם - זוהי דעהי. אולם אם אין דרך אחרת ועומדים בפני הבריחה או שהאוכלוסיה נשארת לגמרי בלי המצרך, או שאפשר להביאו בצורה מוצדקת - ישנה הצדקה להעדיף את האוכלוסיה על האינטרסים של התעשייה.

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין:

קודם כל, ביחס לשאלה על טעם הדולר. העניינים עוד נמצאים בדיון ובהתפתחות. ענין זה יעמוד בסדר-היום של אחת הישיבות הקרובות של השרים הכלכליים. כטובן, שהדרישה מצד המוסדות לקבוע בטבילם קורס גבוה יותר היא דרישה חזקה. אני מניח כי במקרה זה או אחר, האוצר יקבע שערים גבוהים יותר. הייתי יכול להביע דעה אישית בטאלה זו, אבל איני חושב שישלזה ערך. נדמה לי שהאוצר לא היה מספיק עיי"כ שפיה נותן גם למוסדות את השער המלא של 1,800 ל"י הדולר ולעומת זאת היה משתחרר כחלק של הקציב הפיחות. אם הסוכנות, למשל, תקבל בטביל כספיה את השער של 1,800 ל"י הדולר, היא חוכל לבצע חלק לא קטן מהפעולות שצריך עכשיו לבצע לפי הקציב הפיחות. למעשה, זו רק העברה מעמוד אחד לעמוד השני של ספר החקציב. אם אנו רוצים להגיע לידי ייצוב שערי המטבע, לדעתי זוהי הדרך, אבל אני רביע לעה-עמה דעה אישית ועוד איני יודע מה תהיה החלטת הממשלה. שהמוסדות יקבלו את כספיהם לפי שער גבוה יותר, על כך אין כל שאלה.

מדוע קיבלה בזמן האחרון השאלה הזאת צורה לגמרי אחרת? איך קרה שבניגוד לכוונת הממשלה, נכנסו כל כך הרבה מחורות גם בלי רשיונות וגם בניגוד לקו התיאורטי שהיה קיים? עד לפני חצי שני לא היתה קיימת בעיה של תעסוקה בתעשייה, היתה קיימת רק בעיה של מטבע זר, ואם המצרכים הובאו ללא הקצבת מטבע-זר, לא היה איכפת לאוצר, כיון שהתעשייה המקומית מכרה עד אז כל מה שייצרה, ואפילו אם המחיר היה כוגבל ע"י הפיקוח הממשלתי, אפשר היה להשיג כל מחיר שדרשו והממשלה הסתדרה להגביל זאת ע"י מחירי מכסימים. עכשיו חל שינוי יסודי במשטח זה. המחיר אינו כוגבל עוד ע"י הממשלה, הפיקוח על פי רוב כוסל, וההגבלה באה מצד הקונה שאינו מסלם יותר ואפילו פחות. אנחנו עומדים עכשיו בפני התופעה האופינית, שלמשל במשטח הסכססיל לא רק שהמחירים לא עלו, אלא ישנה עכשיו נסייה לירידת המחירים, ואיננו מצטערים על כך. התהווה מצב שחזרנו לטוק חפשי עם התוצאה - שכטובן חורגים עכשיו במעטוקה - שהמכירה אינה כל כך קלה כפי שהיתה קודם. עיי"כ עוברות המחורות לאכספורט, וכאמת האכספורט עלה בזמן האחרון כ-20%. האפשרויות הן הרבה יותר גדולות, אך לא עושים זאת בנת אחת, אבל זוהי התרופה.

אשר לעצם בעית ההגנה. הממשלה אומרת שצריך להגן על התוצרת המקומית, אבל כטובן גם כאן עד בקודה מסויימת, הפרטים במחיר יכולים להיות כל כך גדולים שההגנה כבר אינה מוצדקת, ואז בהחלטת ההגנה יש כטובן גורם אחר חיוני, שאיננו צריכים להתעלם ממנו. תעיד דוקא בעית הריבה. מדוע איכות הריבה היא כל כך גרועה? ישנם כל מיני הסברים ותירוצים על כך שאין מקבלים סוכר בכמות מספיקה על כל פנים, נחודשים האחרונים קיבלה התעשייה את כל הסוכר שהיתה זקוקה לו. הסיבה העיקרית לכך היתה, שהביקוש עלה על ההיצע ולא היתה התחרות. החלטנו כצעד ראשון לבטל את הקשר, ז.א., עכשיו יכול הצרכן לקנות את

28.7.53

הריבה שהוא רוצה ובחנות שהוא רוצה, וזה כבר הביא לידי איפור מסויים באיכות, אשר לייבוא הריבה, עשינו סידורים כאלה וריבה זו לא תלחץ מיד על הייצור המקומי. אנחנו שומרים את הריבה הזאת כרוזבה, על מנת לחלק מנה נוספת ולא במקום הריבה המקומית.

ד. פרלמנט:

שטענו כנאי-כוח התאחדות בעלי התעשייה, כי הפורציה הציונית בדרום אפריקה היתה נוכנה לשלוח גם סחורות אחרות, אך כאה חזובה כטעם חטיבת המזון שהצטרף הדרוש ביותר והחיוני ביותר הוא ריבה, ועל כן הזמינו את הכמות של 3500 טון.

שר הסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: אינני יודע מתי זה היה, היה טעם שהריבה היתה אחד המצרכים הדרושים

ביותר, מכיון שהתעשייה המקומית לא סיפקה את הצרכים. אינני יכול לחלק על התשובה שאז ניתנה - היום היא איננה נכונה, אנו צריכים להביא בחשבון את העובדה, כי במשך חצי השנה האחרונה השתנה טעם האספקה מן הקצה אל הקצה, מה שהיה אולי נכון לפני שנה או חצי שנה, היום חדל להיות נכון.

ברצוני להוסיף כמה משפטים על

השטחים, כיון שאנו עומדים כאן בפני בעיה דומה וכצורה אולי יותר מענינת ואף חריפה, כאשר הייתי בארצות-הברית הציע לי שר החקלאות של ארץ זו לקנות חמאה, והיה רמז שאם נקנה חמאה נקבל אח"כ כמות מסוימת במחנה, אבל התחייבות בטובן זה לא היתה, בניפיים הצענו מחיר, המחיר היה כנראה נמוך מדי ולא קיבלנו תשובה, העניינים במסכו, מפני שאפילו הממשלה הגדולה של המדינה הגדולה אף היא מחלבת לפעמים ביחס למדיניות שעליה לנקוט, ועד היום עוד אין כנראה הכרעה בארצות הברית כיצד לנהוג בכל בעית העודפים הגדולים, ובאמת נפתחים אופקים טענינים מאוד בשטח זה, על כל פנים, לפני שבוע קיבלנו את ההצעה שנוכל לקבל חמאה במחנה כפעם בכל כמות, החעורה אז שאלת יצרני המרגרינה והודענו כי נקיים את הייצור המרגרינה כמו עד עכשיו ואת החמאה ניחן כחוספת ע"כ אנו נגיע, בלי כל ספק, עד כדי כך שנוכל לבטל את הפיקוח על השטחים, ישנו אצלנו רק היסוס אחד, שהענין הוא רק לשנה אחת ואין לנו בטחון מה יהיה בעוד שנה, אולם הדעה הכללית במשרד היא, שאנו נוכל לקחת על עצמנו את הסיכון הזה, החלטה סופית בענין זה עוד אין, רציתי להביא זאת לועדה בחור דוגמה של בעיה, כפי שהיא קיימת במציאות.

בסיכום - כפי ששטענתם, אנו ערים מאוד

לבעיה זו, שהיא עכשיו הרבה יותר חסורה, מפני שהיא קטורה בתעסוקה אנחנו מסתדלים לסתום את הפרצות, אבל כל זה תמיד במסגרת ההכרח השני - להוריד את הוצאות הייצור במדינה ע"י יעול התעשייה, כמובן, ששני הדברים הם פנוגדים, ואנו מוכרחים למצוא את הקו האמצעי, עם כל רצוננו לקיים תעסוקה מלאה - ואתם יודעים שהממשלה עושה כמיטב יכולתה בכדי לקיים תעסוקה מלאה - אין להתעלם מעובדה אחת, שהיא היום העובדה המכריעה בכל הבעיה הכלכלית והמסטר שלנו: אנחנו חיים היום ורוצים לנסות לייצב את כלכלתנו על יסוד עזרת חוץ, זאת אומרת, גם בעזרת אמצעים שאנו מקבלים - אם אפשר להגיד זאת בצורה גסה - במחנה, המתנות הללו לא תבאנה לעולמים, גם לא יהיה טוב אם תבאנה, כנראה שהשנה עוד נקבל את ההענקת האמריקנית, אישור רשמי עד היום עוד אין, אבל זה יכול להיות ענין של שבוע ימים, את הטכום המדויק שרצוי אינני יודע, אבל זה לא יהיה כל כך רחוק מאשר חשבנו, אולם צ"ע איננו יודע מה יהיה בשנה הבאה, ובדאי לא באיזה סכום, ישנם, כמובן, עוד מקורות, במידה מסוימת הטוב הוקל ע"י השילומים, וגם כאן בתנאי שגרמניה המערבית

תקיים את החוזה, שאנו נצטרך לחיות בזמן לא רחוק - ולדעת אין זה ענין של עוד 5-10 שנים, כי אם שאלה של שנתיים שלוש - בהצרכת שלנו לפי כוח הייצור שלנו, בין שאנו מייצרים בשביל הצורך המקומי ובין שאנו מייצרים בשביל יבוא בכדי לקנות מה שאנו צריכים, זה בשבילי אקסיומה, ובכדי להשיג את המטרה הזאת יש צורך, בין היתר, בהורדה ניכרת של הוצאות הייצור, לדעת, הרווחים היו גדולים כל זמן שהפיקוח היה קיים, אם כי הפיקוח היה קיים בכדי למנוע רווחים מופרזים, וזהו אחר הפרדוכסים של הכלכלה, וזהו עובדה כי במשך 3-4 שנים הרוויחו לא טעבודה אלא מהפרשים נשערים, אינני מטיק מסקנות תיאורטיות, וכדאי לא היפוטטיות, אני קובע עובדות, הרווחים המופרזים נבעו גם מתוך העובדה שלא הייתה התחרות, טעכשיו אין השאלה מה שמישהו רוצה להרוויח, אלא מה שהוא יכול להרוויח.

בכדי להבטיח את הפעולה הנריאה של

השוק החפשי, צריך למנוע הסככים של יצרנים ביחס למחירים, ישנן ארצות שקבעו חוקים בענין זה, אצלנו אין חוקים כאלה, ואינני רוצה ברגע זה להציעם, אבל צריך לקחת זאת בחשבון.

בנוגע להקפאת רשיונות שניתנו בעבר,

להלכה ולפי מה שכחוב ברשיונות, יש לנו רשות להקשיאם, אבל כל מי שאינו רחוק מההסחר יבין שאנו נחריף את כל האפשרויות לערוך טרגטאקציות מסחריות אם בעלי הרשיונות יצרכו לחשוב שבכל-סוג עלולים לבטל את הרשיונות, האם זה לא יערער מיד בחו"ל כל אסון במדינה זו ובמסחרה אם המסך הממשלתי המרשה את הייבוא אין לו סחר כל חוקף אם יעלה סחר בראש מישהו, מטעם זה או אחר, לבטלו, מטום-כך, איננו יכולים ללכת בדרך זו, עלינו לסתום את הפרצות רק ע"י האפשרויות האדמיניסטרטביות, ולדעת זה אפשרי מאוד אם כל הגורמים, וביחוד המבוכדים ביותר במדינה, יעזרו לנו וישתפו אחרנו פעולה ולא יעמדו כנגד הממשלה.

ט. לביא:

אנו עומדים בפני מצב שלסוכנות יחשכו את הכספים מחו"ל לפי השער של לירה ושמונים הדולר, לדעת, אפשר ללחום נגד זה שלא יביאו ארצה סחורות מוגמרות שמייצרים בארץ עי"כ שיקבעו לסחורות אלו את המחיר לפי לירה-דולר - אז יהיו מעונינים להביא כסף, ולא סחורות.

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: קודם כל, צריך לדעת מה אפשרי

ומה בלתי אפשרי, היו הרבה חוסאים במדינה, ואני מצטער להגיד שגם הסוכנות היתה ביניהם, אם הם רוצים להמשיך בזה - מה שאיני מקווה - הם יכולים לעשות זאת גם אם נקבל את הצעה חבר-הכנסת לביא.

אם הסוכנות תקבל את כספיה לפי

השער הכלל ואם נצליח בייצוב השער והמחירים, הרי כל הדחיפה להביא סחורות במקום כסף ממילא נופלת.

הי"ר א. כהן:

ברצוני להביע בשם הועדה את תורתה לשר המסחר והתעשייה ולעוזריו על האינפורמציה המענינת שמסרו לנו, אנחנו נקיים את המסך הדיון: נסמע את דברי נציגי התאחדות בעלי התעשייה, נקיים ויכוח, ואם יהיה לנו צורך בכירור נוסף עם שר המסחר והתעשייה - אני מקווה שייענה לבקשתנו ויבוא ליטיבת הועדה.

שר המסחר והתעשייה - פ. ברנשטיין: אם הועדה חרצה בכך, כטובן שנופיע
ונמסור את כל האינפורמציה שיש
בידינו, אולם היה רצוני שאם תהיה עוד ישיבה על נושא זה, שהחברים
ימסרו לנו קודם את השאלות נכדי שנוכל להכין את התשובות לפי החומר
המספרי, אז גם נוכל לחת על השאלות השונות מפורטות ומוסמכות.

ב. חוקן לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) מט' 5 - השי"ג-1953:

ה' נבני: אני מציע להעביר את החוק לדיון
בועדת מט' 5.

ש. פרלשטיין: צריכה להיות החלטה מורמלית, ואין
צורך בכלל לערוך וויכוח. אני מציע
שאנו נצביע עכשיו על החוק שהועבר אלינו.

ב. אבניאל: אני מתנגד לכך באופן מוחלט. לא-רק
שלא אקבל את ההצעה לאחר שיהיה דיון
בה, אלא אף אסתייג. כרצוני לשמוע קודם את הנימוקים בעד החוק, אולי
אפוא שהם צודקים ולא אסתייג.

היו"ר א. כהן: אני מציע לקבל את ההצעה, להעביר
את החוק לדיון בועדת מט' 5.

ה ד ח ל ט להעביר את החוק לקיום תקפן של תקנות
ההגנה (הוראת שעה) לזרע, מט' 5 הכורכבת
מחברי הכנסת: ב. אבניאל, א. כהן,
ש. לביא וט. פרלשטיין.

ג. חוק לתיקון פקודת הסבס. השי"ג-1953:

ה' ארלר: קראתי את הפרוטוקול של ישיבת הועדה
ומצאתי שיטתן דעות שונות בקשר לתיקונים
המוצעים על ידנו בפקודת הסבס. הדבר נובע לסעיפים: (1)4, (3)4, (2)10,
36 ו-42.
אשר לתיקון בסעיף (1)4, אני חושב שנוכל
לזוותר עליו, ויישאר הנוסח המקורי.

ה ד ח ל ט סעיף (1)4 יישאר לפי הנוסח
המקורי.

ה' ארלר: אשר לסעיף (3)4, הובעה בועדה התנגדות
להגבלת שטחה של החלקה שישחלו בה סבס.
הסעיף כא לטובת מגדלי הסבס, כיוון שאם יגדילו את שטחי הגידול, בתי-
החרושת ינצלו זאת ויזרידו את המחירים.

ס. קטיס: אשר לסעיף (3)4 (א) הקובע שהמנהל
רשאי לקבוע ברשיון את סוגו של הסבס
שעל המגדל לשחול, כיצד אפשר להבטיח שהמכס לא יחמס בדבר לרעת המגדל?

ה' אדלר:

אם המכס מעוניין לקבל טבק מסויים, הוא צריך לייצור את התנאים המתאימים, כיון שגם אם החוק יתקבל, המכס אינו יכול להכריח איש לגדל טבק.

נ. קטיט:

אין זו חשובה מספקת, כיון שישנם פלחים שאינם יכולים לגדל גידולים אחרים כלל טבק.

ה' אדלר:

אם הממשלה אינו קובעת מחיר הוגן לטבק, אין זה משנה אם המצב איזה מין טבק שתל המגדל.

היו"ר א. כהן:

כוונת משרד האוצר במקרה זה הוא לטובת מגדלי הטבק. אמנם הוא יכול להשתמש בסעיף זה לרעה, אבל יש לו אפשרויות להשתמש לרעה בהרבה סעיפים אחרים, עצם קביעת המחירים יכולה לשמש לרעה. אי-אפשר לגשת לשיפור זני הטבק ולתכנון גידולם בלי רשות כזאת. אם האוצר ישתמש בזה לרעה, יוכל חבר-הכנסת קטיט לעורר או את השאלה בכנסת.

ה' אדלר:

אנו רוצים להגיע לגידול זנים חדשים משוביים, וזאת יכולים לעשות במסגרת גידולים איזוריים.

סעיף 4(3)(א) - בחקבל.

המתיגות: ס. קטיט.

ה' אדלר:

לגבי סעיף 10 ביקשנו להוסיף את המלים: "נגד חמורה הוגנת". איננו טחננדים לכך, האם יש צורך לכתוב: להורות לסי למכור?

היו"ר א. כהן:

ה' אדלר:

כמות הטבק בארץ מוגבלת מאוד, זהו מצרך מונופוליסטי, ואם מחר חברה אחת תקנה למעלה מהצורך, לא ישאר לאחרים. לפי סעיף זה אנחנו יכולים להורות למגדלי הטבק לסכור את הטבק גם ליחד החברות.

אם אנו רוצים לגדל טבק לשם ייצוא, אין לנו ברירה מאשר לשלוח לחו"ל טבק טוב, אפילו אם זה על חשבון סיב הטבק המקומי. זאת לא נוכל לעשות אם לא נמסור לממשלה את הפיקוח על מכירת הטבק.

היו"ר א. כהן:

אנחנו המלצנו בוועדת המינה על הקמת מועצה, אולי אפשר לקבוע דבריים כאלה ייעשו רק לאחר החייעות עם המועצה?

ג. קיטרון:

אין אפשרות כזאת כל עוד המועצה לא הוקמה, מסכנותיה לא תוגדרו וכו'.

ס. פרלשטיין:

אני מוכן להסכים לסעיף זה בסני תיקונים: (א) למחוק את המלים "לכל אדם שיציין בהוראה; (ב) להוסיף את המלים "נגד חמורה מתאימה".

ה' אדלר:

לדעתו, הטעיף לגמרי טיוטר, אם רוצים להגביר את הייצור, לא צריך להגיד לייצרן מראש שיכריחו אותו למכור את הטבק למי שמנהל הסכס יקבע, אם יהיו זנים טובים והייצרן יוכל לקבל חמורה הוגנת, תהיה גם אפשרות לייצוא,

אני מציע למחוק את הטעיף, אך אם בכל-זאת העמדו על כך שהוא ישאר, אני מציע להכניס בו את שני התיקונים הבאים: א) למחוק את המלים "לכל אדם שיציין בהוראה ב) להוסיף את המלים "נגד חמורה מחאימה".

ס. קטיס:

אני מציע למחוק את הטעיף, אך אם הצעה זו לא תתקבל, אני מציע למחוק לפחות את הכלה "סגדל".

ה' אדלר:

אם נמחק את הטעיף הזה, לא נוכל לייצא טבק, כיון שהעודפים יהיו תמיד בעלי איכות בלתי משובבת.

ג. קיטרון:

אני מתפלא על ההתנגדות לטעיף הזה, הרי קיבלתם את הכלל שהממשלה רשאית לכוון את כל הגידול, יש לה כל הסמכויות לתכנון גידול הטבק לטובת היצרן. הטעיף הוא לטובת המגדלים, לא לטובת המדינה; הוא קובע סידור הכרחי שבלעדיו כל התיקון לחוק אינו צודק. אם לא תקבלו את הטעיף הזה, הממשלה חצטרך לקחת את כל החוק בשורה.

טעיף 10(2) נחקבל.

הסתייגות: ס. קטיס; ש. פרלשטיין.

אני מציע לחקאיר את הנוסח המקורי של הטעיפים 11(1), 19(2) ו-31(7).

ש. פרלשטיין:

הטעיפים 11(1), 19(2) ו-31(7) - נחקבלו.

הסתייגויות: ש. פרלשטיין, ס. קטיס.

ה' אדלר: הובעה בוועדה התנגדות לטעיף 36. צריך לדעת שאצל מגדלי הטבק משמס הבית גם מחסן טבק, לא נוכל להיכנס לשום בית אם לא נתקן את הטעיף הזה.

טעיף 36 נחקבל.

הסתייגויות: ס. קטיס.

ה' אדלר: אשר לתיקון טעיף 42 - אנו מוותרים.

חבר-הוועדה אבניאל יססור בכתב את הסתייגויותיו לחוק זה.